

Iris Bekljanov Zidanšek

Naslov teme disertacije: **Tribuna – rimski vojaški tabor v Ljubljani**

Mentor: dr. Jana Horvat

Podiplomska šola ZRC SAZU

Doktorski študij: Primerjalni študij idej in kultur

Modul: Arheologija – Tisočletja med Jadranom in Podonavjem

Predstavitev doktorske disertacije v okviru

Samostojnega raziskovalnega dela III

V doktorski disertaciji obravnavam arheološko najdišče Tribuna v Ljubljani -dve fazi rimskega vojaškega tabora (dva zaporedna tabora?), skozi dokumentirano stratigrafijo in odkrito gradivo.

Predstavila bom dosedanje izsledke, nekatere odgovore in vprašanja.

Po uvodu, predstavitvi lokacije in samega najdišča, se posvetim stratigrafiji, ki predstavlja največji izziv pri študijskem delu. Spoznavam problematiko obravnavanih arheoloških izkopavanj- povezano predvsem z dolgotrajnostjo (približno eno leto trajajočih raziskav) in številnostjo strokovne ekipe. Heterogenost dokumentiranja, četudi ob rabi splošno sprejete metodologije, se kaže v različnem nivoju natančnosti, sledljivosti in prav tako razumevanja poteka izkopavanj. Nekatero stratigrafske odnose je tako žal skoraj nemogoče razvozlati. Sicer so številna zaščitna izkopavanja v zadnjih ca 15 letih (območje NUKII, ŠUMI, Kongresni trg idr) v stari Ljubljani dopolnila starejša vedenja in razrešila nekatere domneve, čeprav izkopano gradivo in terenski arhivi še niso celovito obdelani in objavljeni.

Pomemben je odnos pričetka gradnje prvega rimskega vojaškega tabora in opustitve naselbine iz starejše in mlajše železne dobe, ki je dokumentirana v nižjih stratigrafskih slojih.

Problematici stratigrafiji se poskušam približati s temeljito obravnavo drobnih najdb, odkritih med takratnimi raziskavami. Predvsem sem se posvetila kovinskemu gradivu, saj je v njem prepoznaven vojaški karakter odkritih kontekstov. Gre za dele vojaške opreme, orožje, konjske opreme, pa tudi za kovinske predmete rimskega vsakdana.

Predstavim premik v začetku zastavljene tipokronološke obravnave celotnega korpusa gradiva na pristop obravnave ključnih, oziroma kjer je možno, zaključenih kontekstov. Ob tipološkem in kronološkem pristopu, se posvečam tudi izvoru uvoženega gradiva, predvsem pri keramičnih najdbah. Del gradiva so tudi kamniti ročni mlini. Lastne rezultate povezujem z dragocenimi rezultati naravoslovnih analiz. Upoštevam tudi numizmatično določene novčne najdbe.

Poskušam razumeti in primerjati podatke z bližnjimi najdišči, relevantnimi za nalogo. Problematika rimske vojske v avgustejskem obdobju, njene oskrbe, notranje organizacije rimskih vojaških taborov, njihove arhitekture, strukture različnih vojaških enot itd. obsega izjemno obsežno domačo in tujo literaturo.

Skozi do sedaj pridobljene podatke premišljuje o rimski vojaški prisotnosti na ljubljanskem območju v času vladavine (predvsem) Avgusta in Tiberija, njeno vlogo v procesu romanizacije jugovzhodnoalpskega prostora in osvajanja zahodnega Balkana.

Vojaški tabori v Emoni niso bili postavljeni na prvi bojni liniji, temveč v zaledju. Služili so bolj organizaciji vojaške oskrbe, izgradnji novih mest in cestne infrastrukture na novo osvojenih območjih. Močna prisotnost italskega gradiva je nedvomno povezana s potrebami vojakov, dobro organizirano trgovsko dobavo in servisiranjem vojske tudi s strani prebivalcev naselbine pod Grajskim gričem. V zadnjem ali zadnjih dveh desetletjih pr. n. št. in prvih desetletjih n. št. je rimska vojska na ruševinah latenskega naselja, na takrat praznih travnikih vzhodno od zgodnjericanskega naselja, postavila tabor, verjetno za manjšo enoto. Strateško je s tem zavarovala naselje, prehod čez reko Ljubljanico (most ali brodišče), rečno pristanišče in nadaljevanje kopenskih poti proti Sisciji, kjer so potekale vojaške operacije. Navzočnost vojske se namreč povezuje z nevarnostjo v panonskih vojnah v letih 12–9 pr. n. št. in panonsko-dalmatinskim uporom med letoma 6 in 9 n. št. Nadzor nad strateškim vozliščem Ljubljanskih vrat je bil ključen za nepretrgano oskrbo vojske na bojiščih na vzhodu. Poleg tega vojake v Emoni povezujejo še s konfinacijo talcev in v drugi fazi tabora z gradnjo mesta na levem bregu. Ker je bila zasnova urbanega mesta, gradnja glavnih javnih stavb in obzidja verjetno izpeljana v zelo kratkem obdobju, je moralo pri tem sodelovati večje število dobro organiziranih ljudi, najverjetneje vojaški oddelki.